

Red: Arne Borg

LVM

Vid Föreningen Sveriges Socialchefer årsmöte den 21 september 1981 antogs enhälligt ett uttalande inför riksdagsbehandlingen av regeringens proposition om lag om vård för vissa missbrukare enligt följande:

Den nya socialtjänstlagen, som riksdagen enhälligt beslöt om förra året skall börja tillämpas om tre månader. Förberedelserna för reformen har gått in i sitt slutskede runt om i landets kommuner. Föreningen Sveriges Socialchefer har i anknäring till dessa förberedelser varit samlade till studiedagar under temat FEM I TOLV.

Föreningens medlemmar har länge varit pådrivare för socialtjänstreformen. Glädjen över att denna nu står inför sin fullbordan grumlans dock av de lösningar som regeringen har valt i den segslitna frågan om tvångsvård av vuxna missbrukare. Efter år av strider hade i början av året en politisk kompromiss nåtts i socialberedningen om ett förslag till lag om vård av vuxna missbrukare i vissa fall, LVM. Enligt kompromissförslaget skulle i vissa nödsituationer tvångsvård kunna tillgripas under en begränsad tid av i allmänhet två månader.

Efter en torftig remissbehandling av utredningsförslaget har regeringen i en proposition, som lämnades riksdagen häromdagen, gått ifrån kompromissen på framförallt ett par viktiga punkter.

I utredningsförslaget förutsattes att den inledande vården skulle ske på sjukhus. Enligt propositionen har regeringen nu i allt väsentligt lämnat detta förslag som en allmän förutsättning för rehabiliteringen av missbrukaren. Detta innebär ett i grunden ändrat icke godtagbart förhållningssätt till missbrukargrupperna och till strävandena att erbjuda alla likvärdig vård utan hänsyn till social klasstillhörighet. Sjukvården måste där ta sitt ansvar lika väl som socialtjänsten.

Lika allvarligt är att regeringen har övergett socialberedningens förslag om att ge länsstyrelsen uppgiften att utreda och ansöka om tvångsvård hos länsrätten. I propositionen har denna uppgift istället lagts på socialnämnden. Man har därmed återgått till den ordning som har varit ett av de mest kritiserade inslagen i den nuvarande lagstiftningen och som varit hindrande för ett förtroendefullt behandlingsarbete. Förslaget rimmar illa med det nya synsätt på socialnämndens roll och arbetssätt som är en av huvudpunkterna i den beslutade socialtjänstlagen. Regeringen har som orsak till helomvändningen hänvisat till praktiska svårigheter för länsstyrelsen att ta sig an denna uppgift redan från början.

Föreningen Sveriges Socialchefer vill med kraft understycka att sådana praktiska svårigheter inte får vara skäl för att göra avsteg i en för hela socialtjänsten viktig principfråga.

Föreningen väntar sig att regeringens förslag under höstens riksdagsarbete ändras i överensstämmelse med den kompromiss som man under så stor möda har kommit fram till i socialberedningen.

Samhällsekonomin

Vidare antogs enhälligt ett uttalande med anledning av att föreningen i årtal engagerat sig och varit pådrivande i utvecklingen av de sociala välfärds målen i landet, enligt följande:

Föreningen står bakom de grundläggande värderingar som präglar den nyligen antagna socialtjänstlagen som träder i kraft den 1 januari nästa år.

Det kan konstateras att starka krafter i samhället tar bedömningar av samhällsekonomin till grund för att ifrågasätta inte bara de mål som riksdagen antagit i socialtjänstlagen för framtiden, utan även för att radera de redan sedan decennier uppnådda välfärds målen - pensioner, sjukförsäkring o s v. Listan över förslag till social nedrustning är lång. Ytterst drabbar den de i vid mening svaga i samhället.

Finns det en saklig grund för detta agerande? Finns det i botten en klar samhällsekonomisk teori som inte kan ifrågasättas? I vilken utsträckning åberopas samhällsekonomin för att underblåsa gamla fördomar mot offentlig eller gemensam verksamhet, mot arbetslösa, mot drogmissbrukare, mot de sämst ställda i samhället?

Föreningen är klar över att samhällsekonomin - oavsett bedömdare och partipolitisk åskådning - kräver en åtstramning under den närmaste tiden inom den offentliga sektorn och därmed också inom socialtjänsten. Samhällsekonomin och utrikeshandeln måste bringas i rimlig balans. Det tas under föreningens studiedagar fram mängder av exempel på effektiviseringar och strukturförändringar av dagens verksamhet i avsikt att skapa en väl fungerande socialtjänst. Ekonomisk åtstramning kan utnyttjas positivt för idérihed och ifrågasättanden, men bör då inordnas i ett långsiktigt perspektiv.

Den väsentliga frågan gäller framtidsbedömningen. Det finns ingen enhetlig bedömning av fackekonomerna. Påståendet t ex att åtstramning inom den offentliga sektorn skulle gynna exportindustrin saknar all grund.

Föreningen betonar under studiedagarna särskilt arbetslöshetsproblemen. Arbetslösheten, särskilt

bland ungdomar, kan snabbt bli landets sociala gissel. Industrins eget institut konstaterar att även vid en stark expansion av exportindustrin kommer en minskning att ske av antalet arbetstillfällen till följd av automation och annan produktivitetsutveckling. Alla ekonomiska bedömare är överens om att jordbrukets utveckling är marginell i sysselsättningshänseende. Detta betyder att en åtstramning av tjänsteproduktionen - oavsett privat eller offentlig regi - om några år leder till omfattande arbetslöshet.

I en nyligen publicerad OECD-rapport krävs av landet att acceptera arbetslösheten som en konjunkturregulator. Föreningen konstaterar att kravet vilar på värderingar som är oacceptabla och som strider mot av regering och riksdag omfattad målsättning för arbetsmarknadspolitiken.

Föreningen kräver mot denna bakgrund en positiv och en på solidarisk grund byggd samhällsekonomisk politik som

- stoppar utslagningen i arbetslivet och arbetslösheten
- förhindrar den hotande sociala nedrustningen
- ger tillräckligt skydd för de sämst ställda och som
- ger reella möjligheter att genomföra socialtjänstens intentioner

Invandrare

Dessutom beslöt årsmötet att även tillställa invandrarminister Karin Andersson en skrivelse beträffande det sätt vi i Sverige behandlar invandrar, som väntar på att få frågan om arbets- och uppehållstillstånd, enligt följande:

Föreningen anser att detta är ett synnerligen allvarligt socialt problem som på nytt måste uppmärksammas. Föreningen har vid sitt årsmöte den 21 september 1981 beslutat göra följande uttalande.

I dag finns enligt Invandrarverket minst 6 000 utlänningar i vårt land som väntar på beslut om de får up-

pehålls- och arbetstillstånd. Till det får man lägga det antal som söker förlängning av tidigare tillstånd.

Det är alltså ett stort antal människor som befinner sig i oviss väntan. En väntan som kan sträcka sig upp till 2 - 3 år. Samhället saknar en genomtänkt politik i fråga om denna grupp invandrare, eftersom det regelsystem som nu finns bygger på förutsättningen att utlänningen har uppehållstillstånd. I väntan på arbets- och uppehållstillstånd får man inte arbeta, inte gå i utbildning och kan knappast förvänta sig annat än knappt tilltagna bidrag till uppehälle och det mest nödvändiga. Till detta kommer i vissa fall för många en oförklarlig skyldighet till fortlöpande anmälan hos polismyndighet och provocerande utredningar av olika slag.

Socialvården möter dessa människors livssituation utan att kunna göra särskilt mycket för dem. De långa väntetider på tillstånd att få bli kvar i landet och få arbeta är mycket pressande både psykiskt och socialt. De kommer från en kris med flykt, uppbrott, ovisshet om anhörigas situation, uppräckta ur ett socialt sammanhang till ett samhälle som inte tillåter ett livsutrymme som innehåller sådana banala företeelser som möjlighet att få ta ett arbete, börja gå i skola eller liknande. Månad efter månad går utan att visshet om framtiden kan ges.

Vi ser hur dessa människor far mer och mer illa. Man upplever en ständig otrygghet och fruktan inför hotet att bli förpassad ur landet. Barnen upplever de vuxnas otrygghet, rädsla och misstro på framtiden och blir sakta men säkert påverkade på ett ogynnsamt sätt. De blir i många fall sjuka, otrygga, ängsliga. De kan inte förstå vad som gör att inte deras föräldrar går i arbete, kan planera framtiden, göra meningsfulla saker etc. Allt förhållanden som utgör ett akut lidande och kan medföra skadeverkningar för framtiden.

Denna väntan på beslut är full-

ständigt onödig. Det har sagts att det inte finns tillräckliga resurser för att snabbt klara de komplicerade utredningar som behövs som underlag för beslut. Ett sådant resonemang är helt förkastligt, dels därför att ett så snävt ekonomiskt tänkande inte kan få leda till att man accepterar det lidande som denna väntan innebär och dels därför att kostnaderna i form av bidrag m m under den tid vederbörande väntar är skyhögt mycket högre än de eventuellt ökade kostnader som ett snabbt utredningsförfarande skulle medföra.

Samhället måste åta sig skyldigheten att snabbt, inom loppet av exempelvis ett halvår, ge flyktningen full klarhet om han får stanna eller inte. Kan samhället inte under den tiden klargöra om de som söker tillstånd bör kunna återresa till sitt hemland och avvisa begäran om tillstånd att få stanna här som flyktning, då ska tillståndsfrågan anses vara avgjord och arbets- och uppehållstillstånd beviljas.

Under väntetiden ska inte avgörande hinder läggas för möjligheter att ta ett arbete och därmed försörja sig. Det är socialvårdens erfarenhet att de flesta vill inget hellre än få börja arbeta. Det är ett meningsfullt sätt att komma ur den kris flyktningssituationen ändå innebär.

Det svenska samhället måste komma ur den osäkra och valhanta situation som nu råder beträffande de som söker tillstånd att få stanna som flyktingar. Den översyn som nu pågår inom arbetsmarknadsdepartementet ger regeringen möjlighet att redan i höst lägga fram förslag som kan helt ändra förutsättningarna.

Mot bakgrund av vad här anförts hemställer föreningen att omedelbara åtgärder vidtas för att undanröja här aktuella problem.

Uttalandet överlämnades till invandrarministern vid en uppvaktning den 9 oktober 1981.

Vid årsmötet

omvaldes Willy Karlsson, Örebro, till föreningens ordförande.

Arbetsutskottet fick följande sammansättning: Willy Karlsson, ordförande Arne Borg, Stockholm, vice ordförande Ivan Magnusson, Uppsala, sekreterare Villy Wiklund, Östersund, kassör och Gunnar Häggberg, Falun.

De nyligen avslutade studeidagarna på temat "FEM I TOLV", kommer på sedvanligt sätt att dokumenteras i ett konferenstryck, som beräknas föreligga inom kort. Konferenstrycket kan beställas från Föreningen Sveriges Socialchefer, c/o socialförvaltningen, rum 1607, 106 64 Stockholm. Pris ca 45:- exkl. porto.

Essäer om utlandet Sverige

KJELL ÖBERG (edit)

Att leva med mångfalden. En antologi från diskrimineringsutredningen

Publica, Stockholm 1981, 231 s, ca kr 60: -.

När före generaldirektören i invandrarverket, Kjell Öberg, 1978 fick uppdraget som enmansutredare att lägga fram ett samlat program för samhällets åtgärder när det gäller att motverka fördomar och diskriminering, skedde det i en tid av begyn-

nande motsättningar mellan invandrare och svenskar. Mot denna bakgrund är uppdraget än mera aktuellt idag när en hårdnande arbetsmarknad ger näring åt misstro över kulturgränserna och åt behovet att utse syndabockar.

Att motverka fördomar och diskriminering innebär ett arbete på många plan: forskning, lagstiftning, samhällsplanering, information, debatt. Inte minst de två sista punkterna har varit förbisedda i Sverige. Fördomar har varit något man ogärna velat tala om, kanske därför att den begränsade debatt som förekommit ofta haft moraliserande övertoner. Ändå, menar Trankell, ingår fördomarna i ett förhållningsätt till omvärlden som i grunden är ett försvar för den egna världsbilden och för de värderingar som vi inte uthärdar att någon ifrågasätter.

I föreliggande publikation har Öberg samlat ihop artiklar av elva forskare och debattörer som alla gjort sig kända för kunnighet och insikt i invandrarfrågor. Arne Trankell sammanfattar snart två decenniers forskning om etniska minoriteters problem, och framhåller att fördomar uppstår och får ett fientligt innehåll när människor är eller upplever sig vara hotade.

Harald Ofstad talar om vad han kallar "djupdiskriminering": innehållet i våra yttranden kan vara fördomsfritt och korrekt men medan vi talar utsänder vi signaler från ett känslomässigt djupare plan som berättar en annan historia, nämligen om förakt och avståndstagande. Denna djupdiskriminering är troligen mer destruerande för invandrare än tex jobbdiskriminering eftersom den kan upplevas som ett angrepp på människovärdet samtidigt som man inte kan argumentera sakligt emot den.

Billy Ehn bygger sin framställning på iakttagelser som arbetare under sju månader på ett läkemedelsföretag där ett stort antal invandrare från olika länder var anställda. Hans slutsats är att det är viktigare att

skapa yttre villkor för samarbete och umgänge än att med upplysning motverka främlingsfientlighet. Interaktion över etniska gränser är ett mer realistiskt mål än förståelse av värdet av andras särart.

Språkprofessorn Sven Öhman riktar kritik mot de inslag i hemspraksdebatten som haft karaktären av politisk agitation i en förment vetenskaplig förklädning. Med utgångspunkt från ett TV-program, där en turkisk pojke döms till praktiskt taget oöverkomliga mentala och sociala handikapp därför att han är "halvspråkig", ifrågasätter Öhman om inte den halvspråkighetsdebatt som förts i vårt land kan ha gjort lika mycket skada som nytta. Hans mening till eftertanke och analys känns välkommen i ett läge då hela "etablissemangen" reservationslöst tycks använda hemspraksfrågan som ett utbildningspolitiskt slagträ.

Bokens värde ligger väl framför allt i att den ger anledning till funderingar och debatt. Den serverar inte så mycket fakta, slutsatser och färdiga lösningar men sår desto mera frön till diskussion. Valda delar torde därför lämpa sig utmärkt som underlag för grupparbeten i invandrar- och minoritetsfrågor. De som möter invandrare i sitt dagliga arbete kan säkert ha nytta av att läsa hela boken även om de kanske, liksom anmälaren, kan uppleva vissa artiklar som mindre matnyttiga.

Göran Aurelius

Psykodynamisk patientpsykologi i populär form

JOHN C NEMIAH

Symptomene og det ubevisste

308 s Universitetsforlaget 1981

Förf anlägger en psykodynamisk syn på klinisk psykologi och ger en